

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

59e Jaargang no 6

29 juni 1970

GEMEENTE-SPAARBANK VAN MAASTRICHT

biedt U:

Uitgebreide kosteloze service

***Onbeperkte garantie van de
Gemeente Maastricht***

De hoogst mogelijke rente

Algehele geheimhouding

Hoofdkantoor: Markt 17 te Maastricht

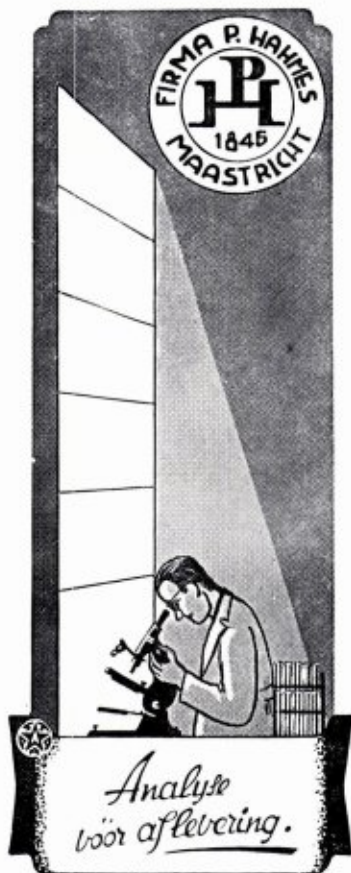
Bijkantoren te:

Maastricht: St. Annalaan 14 en Spoorweglaan 13.

Sittard: Engelenkampstraat 72 en

Valkenburg: L. v. d. Maesenstraat 11.

Rijdende bijkantoren: dienstregelingen gratis op
aanvraag.

CLICHÉ'S:

N.V. CLICHÉFABRIEK

„Maastricht“

NIEUWE

EN

OUDE

Natuurwetenschappelijke BOEKEN

Speciaal:
ENTOMOLOGIE
ZOOLOGIE
BOTANIE

leveren op zeer gemakkelijke voorwaarden

GOECKE & EVERS

Uitgeverij - Boekhandel en Antiquariaat voor
Natuurwetenschappelijke Litteratuur

Neue Anschrift: 415 Krefeld, Deutschland
Dürerstr. 13

CATALOGI WORDEN OP AANVRAAG EN ONDER
OPGAAF VAN STUDIEGEBIED GRATIS TOEGEZONDEN

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

REDACTIE: R. Geurts; Dr. P. J. van Nieuwenhoven; Dr. E. M. Kruytzer.

Hoofdreductrice: Mevr. Dr. W. Minis - van de Geyn, Bonnefanten 5, Maastricht (tel. 04400-12556).

ADMINISTRATIE: Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Telefoon 04400 - 14174. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 1,25, voor leden f 1,—: dubbelnummers f 2,50 en f 2,—. Auteursrechten voorbehouden.

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP:

Voorzitter: Prof. Dr. J. K. A. van Boven, Bosquetplein 7, Maastricht.

Secretaresse: Mevr. Dr. L. Wiertz-Hoessels, Bergerstraat 103, Heer.

Penningmeester: P. Wassenberg, Hertogsingel 87A, giro 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap Maastricht.
Lidmaatschap f 10,— per jaar (gezinscontributie f 12,50).
Het Maandblad wordt aan alle leden gratis toegezonden.
Prijs voor niet-leden f 15,— per jaar.

INHOUD: Aankondiging maandvergaderingen, blz. 85. — Excursie N.H.G., blz. 85 en 86. — Mededeling I.V.N., blz. 85. — De afbeelding op de omslag, blz. 85. — N 70-tentoonstelling in museum Maastricht, blz. 85. — Natuurpad in Vijlenerbos, blz. 85. — De natuur in, blz. 86. — Natuurwetenschappelijk Museum, Bokrijk, blz. 86. — Verslagen maandvergaderingen, blz. 87. — C. van Geel: Excursie naar Bomal, blz. 89. — M. H. van Deursen: De Grootte Peel, blz. 90. — D. P. Erdbrink en J. Tacoma: Opnieuw een fossiel menselijk dijbeen opgebaggerd te Beegden, blz. 93. — Opening Natuurwetenschappelijk veldstation Cadier en Keer, blz. 97.

AANKONDIGING VAN DE MAANDVERGADERINGEN

In de maanden juli en augustus *GEEN* vergaderingen te Heerlen en Maastricht.

EXCURSIE

Genootschapsexkursie op zaterdag 15 augustus naar Exaeten. Voor nadere gegevens, zie blz. 86.

MEDEDELING I.V.N.

Genootschapsleden die lid wensen te worden van het I.V.N., kunnen dit tegen gereduceerde prijs. Men hoeft slechts f 4.— te storten op postrekening 1975799 t.n.v. „De Natuurgids” te Heerlen, met vermelding: contributie Genootschapslid.

DE AFBEELDING OP DE OMSLAG

Kraanvogels boven de Peel, in V-formatie. Foto Th. Mulder.

N 70 - TENTOONSTELLING IN HET NATUURHISTORISCH MUSEUM TE MAASTRICHT

Op zaterdag 6 juni werd door mr. A. M. I. H. Baeten, burgemeester van Maastricht, in het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7 te Maastricht, onder grote belangstelling de tentoonstelling „Niet morgen, maar nu” geopend. Deze tentoonstelling over natuurbehoud en milieubescherming zal tot 21 juli in het museum te bezichtigen zijn.

NATUURPAD IN HET VIJLENERBOS

Naast een tiental wandelroutes die al jarenlang veel belangstelling trekken, is sinds vorige maand hier ook een natuurpad opengesteld, het tweede in Zuid Limburg. Het interessante hiervan is dat het is aangelegd over 'n niveauverschil van 50 m. en zodoende grote verscheidenheid aan flora, fauna en gea bestrijkt.

Vanaf half juni tot half augustus zijn er elke dinsdagmiddag tussen 2 en 4 uur georganiseerde wandelingen, die onder leiding staan van het Staatsbosbeheer.

Startplaats bij de werkschuur aan het begin van het natuurpad, zuidkant van het Vijlenerbos, bij de scherpe haarspeldbocht.

DE NATUUR IN

*Excursie Natuurhistorisch Genootschap
In het voetspoor van Pater Dr. E. Wasmann*

Op zaterdag 15 augustus a.s. zal het Genootschap voor de 3e keer een entomologische zomereexcursie naar Midden-Limburg organiseren wederom onder leiding van Prof. Dr. J. van Boven.

Ditmaal wordt het bos- en heidegebied rond de Opleidingsschool van de Rijkspolitie, Baexemerweg 1, te Horn uitgekozen.

Voor vele van onze leden zal de oude naam Exaeten bij Baexem misschien beter bekend zijn, temeer daar in dit vroegere Jezuitenklooster Pater Wasmann tussen de jaren 1875 en 1900 verbleef.

De deelnemers worden om half elf ter hoogte van de opleidingsschool verwacht. Voor parkeergelegenheid zal gezorgd worden. Bij goed weer zal in de vrije natuur gepicknickt worden. (drinken meebrengen!).

De streek die wij op deze excursie zullen exploreren is vroeger door Pater Wasmann intensief onderzocht; het excursieterrein biedt een verscheidenheid en rijkdom aan insecten. Naast bossen en heidevelden komen eveneens vennen voor (Beegderheide), zodat zowel de landinsecten als de waterinsecten bestudeerd kunnen worden.

Gaarne opgave tot deelname aan deze excursie aan de heer Maassen, p.a. Natuurhistorisch Museum te Maastricht vóór 10 augustus a.s. Men reist op eigen gelegenheid; wie nog plaats(en) in zijn auto beschikbaar heeft, wordt verzocht dit tevens op te geven. Deelnemers die geen eigen vervoer hebben kunnen dan via de heer Maassen wellicht aan 'n lift geholpen worden! (tel. 04400 - 1 41 74).

*Programma wandelingen in juli
van IVN, district Limburg*

Zondag 5 juli: Wandeling door het Danikerbos olv. IVN-Spaubeek. Vertrek vanaf kerk Sweykhuisen om 14.30 uur.

Zondag 5 juli: Wandeling door Schweiberger- en Wacholderbos olv. IVN-Vijlen/Vaals. Vertrek LTM-station Gulpen om 14.30 uur.

Zondag 5 juli: Wandeling in de bossen van

Geulle olv. IVN-Elsloo. Vertrek Camping „de Boskant” te Geulle om 14.30 uur.

Woensdag 8 juli: Wandeling door Geuldal en Meerssenerheide olv. IVN-Meerssen. Vertrek van het VVV-kantoor Proosdijpark om 14.30 uur.

Zondag 12 juli: Busexcursie naar Mont (Ardenennen) olv. IVN-Bocholtz. Vertrek Wilhelminaplein te Bocholtz om 9.00 uur. Opgave Mej. Th. Lendfers, Scheelenstraat 41 te Simpelveld.

Zondag 12 juli: Wandeling door het bos van Susteren olv. IVN-Swentibold. Vertrek vanaf station te Susteren om 14.30 uur.

Zondag 19 juli: Wandeling door holle wegen olv. IVN-Ubachsberg.

Zondag 26 juli: Bezoek aan de Wallen te Sittard met veldwandeling naar de Kollenberg en Watersleij o.l.v. IVN-Geleen/Sitt. Vertrek vanaf V & D te Sittard om 14.30 uur.

NATUURWETENSCHAPPELIJK MUSEUM
TE BOKRIJK (GEM. GENCK, B)

Sedert 4 april l.l. is op het domein Bokrijk in de nabijheid van het Arboretum een Natuurwetenschappelijk Museum geopend.

In het kader van N 70 is 'n tentoonstelling over de bedreigde natuur door het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie te Antwerpen ingericht.

In de zalen die de eigen collecties tonen, kan men een 4-tal grote diorama's bewonderen, die de 4 meest typische, doch ook juist meest bedreigde plantenassociaties uit Belgisch Limburg vertonen, nl. de krijthellingen-flora, de vochtige heide, de droge heide en het dennenbos.

Overzichtskaarten van de fyto geografische districten en verspreidingskaarten van planten en dieren illustreren het geheel.

Het museum is dagelijks open van 10-18 uur. Toegangsprijs 10 Bfrs.; scholen en groepen 5 Bfrs. De konservator van het museum, de heer M. Verbeeck, kan eventueel zorgen voor een gids die niet alleen de museumrondleiding verzorgt doch tevens op excursie gaat naar de diverse milieus ter plaatse! Wel dient tevoren een afspraak gemaakt te worden. (tel. vanuit Nederland 0932-11-22699 en 22711, binnenlijn 61 en 62).

VERSLAGEN
VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Heerlen op 2 juni 1970

Dr. Bruna komt nog eens terug op het gebruik van insecticiden. In „Natuur en Landschap” wordt gewezen op de omvangrijke vogelsterfte, vooral van roofvogels, als gevolg van vergiftiging door zaaizaadontsmettingsmiddelen. Dit feit werd tot in de Tweede Kamer besproken. Kort erop werd officieel verboden het gebruik van aldrin en heptachloor (gechloreerde koolwaterstoffen „permanent”) en methykwik, voor zaadbehandeling in alle jaargetijden. Een overwinning voor de natuurbeschermers!

Helaas worden nuttige insecten door bespuiting ernstiger getroffen dan schadelijke. Vaak wordt ook gespoten met een veel te sterke dosis, tot 10 keer te veel, daar het middel niet zo duur is en de teler het zekere voor het onzekere verkiest. Het publiek betaalt wel.

Zoals gebruikelijk wordt weer een groot aantal planten vertoond. We noemen slechts *Asperula taurina* een soort uit Spanje, Zuid-Frankrijk, Zwitserland en Italië. De bladeren zijn eilancetvormig en staan steeds in kransen van 4, de bloembuis is zeer lang. *A. odorata*, Lieve Vrouwe bedstro heeft smallere bladeren in kransen van 6-9. De heer **Bult** had deze soort meegebracht uit „de Schark”, buitenverblijf van de Broeders te Maastricht. De heer **Mientjes** deelt mee dat de soort ook staat (stond?) te Wylre bij het kasteel.

Dr. Dijkstra deelt mee dat op het bospad van het Wylrebos vlak naast elkaar staan *Morchella esculenta*, Gewone morielje en *M. rimosipes*, Kapjes morielje. De laatste soort heeft een hoed in de vorm van een kapje dat de steel omvat. Deze laatste soort komt volgens mej. **Blankevoort** ook voor op Heerlerhei. Dan geeft spr. enkele kanttekeningen op een artikelenreeks van de heer **Hilgers**: „De achteruitgang van de Orchidaceae in Limburg”. *Cephalanthera rubra*, Roodbosvogeltje en *C. longifolia*, Witbosvogeltje, komen tot in Zweden voor. *Leucorchis albida*, Witte muggenorchis is een noordelijke en montane soort welke tot in IJsland, Scandinavië en de Faröer eilanden te vinden is. Tesamen met de heer **Leysen** vond

dr. Dijkstra laatstgenoemde soort zelfs op minder dan 50 km. hemelsbreed van Vaals! Het verdwijnen van deze soorten kan dus niet verklaard worden uit het feit dat het zuidelijke soorten zouden zijn. *C. rubra* komt nog steeds op een aantal plaatsen in Luxemburg voor, *C. longifolia* in Duitsland, niet zover van de nederlandse grens en *Leucorchis* zou in België in het Hoge Ven voorkomen.

Mej. **Blankevoort** deelt mee dat ze de Vroedmeesterpad gehoord heeft in het Imstenrader bos. Daarop heeft de heer **Bult** een geluidsband afgedraaid met het geluid van Vuurpadjes en de Vroedmeesterpad; zij herkent de laatste met grote zekerheid. Daarna geeft de heer **Bult** nog een weergave van een aantal vogelgeluiden, o.a. van de Bonte vliegenvanger die zich nu ook in Limburg als broedvogel gevestigd heeft.

Tenslotte heeft de heer **Collin** de houtcylinder van een boomvaren uit Australie meegebracht, waarvan de littekens van de afgevallen bladstelen met hun vaatbundelverloop een rijke versiering geven aan het geheel.

te Maastricht op 4 juni 1970

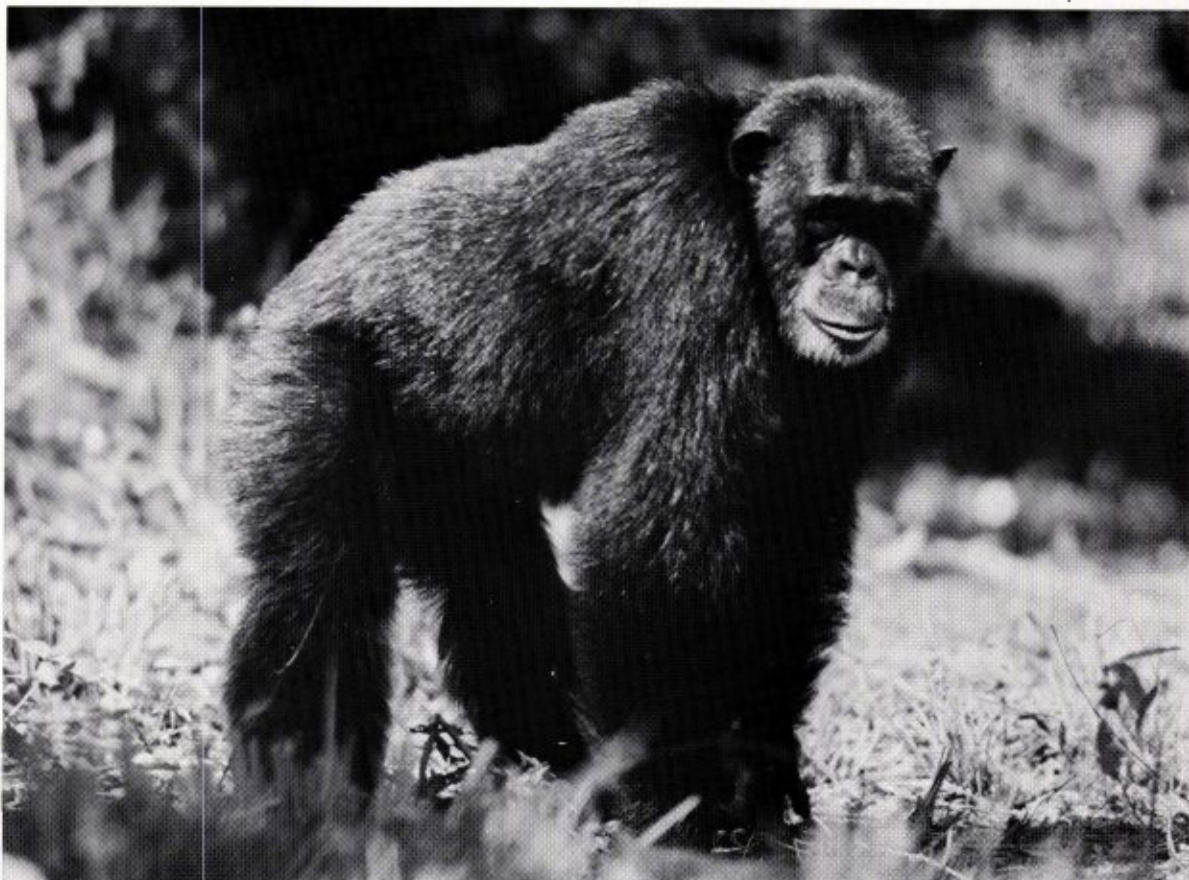
Deze vergadering werd georganiseerd in samenwerking met de Interlimburgse Biologenvereniging, en had plaats in de collegezaal van de Jan van Eykacademie.

De voorzitter van het Natuurhistorisch Genootschap, prof. **Dr. J. van Boven** introduceerde de spreker **drs. J. van Orshoven**, die verbonden is aan de afdeling Diergedrag van de universiteit van Amsterdam.

Spr. heeft tijdens zijn verblijf in Afrika een studie gemaakt over het gedrag van chimpansees in het wild.

Van alle dieren lijken chimpansees het meest op de mens. Vandaar ook de bijzondere interesse voor deze mensapen. In dierentuinen blijven wij langdurig kijken naar hun apestreken die ons nooit vervelen. De kongolezen noemen chimpansees „soku-mutu” wat betekent „zoals de mens”. Herkennen wij in hun gedrag misschien een stukje van onszelf?

Sinds de evolutietheorie algemeen werd aanvaard, zijn dan ook vele hypothesen ontstaan over de gezamenlijke voorouders van mens en aap. Deze gedachte sprak zo tot de verbeelding,

Vanwege de machtspositie die deze chimpanseeman in zijn groep innam, werd hij in 1966 „prof. Slijper” genoemd, naar de toenmalige voorzitter der subfaculteit Biologie.

dat niet alleen wetenschapsmensen er door werden geboeid, maar vrijwel iedereen. Vele laboratoria hebben zich bezig gehouden met de studie over vergelijkende anatomie, pathologie, neurologie, psychologie enz. van de mensapen.

Zelfs in de ruimtevaart werd de chimpansee als plaatsvervanger van de mens aangewezen! Maar alle laboratoria hebben hun specifieke bijdrage geleverd om de kennis omtrent deze dieren te vergroten.

In 1968 stuurde de Universiteit van Amsterdam (Subfaculteit Biologie) een team naar Afrika om het feitenmateriaal omtrent in het wild levende chimpansees te vergroten. De expeditie werd mogelijk gemaakt dank zij de medewerking van WOTRO (Nederlands Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in

de Tropen) en Windrose-Dumont-Time, een Duitse filmmaatschappij. Op meer dan 12000 m kleurenfilm (16 mm) werden vele gedragingen van onze verre neven vastgelegd. Thans worden deze films beeldje voor beeldje geanalyseerd op de afdeling Diergedrag (Prof. J. H. Stock). Deze werkwijze laat o.m. toe veel exacter te observeren.

Spr. heeft doelbewust zijn Maastrichts gehoor geconfronteerd met de feiten zelf en niet met wazige hypothesen. Dank zij de film kon men zien op welke manier chimpansees in bepaalde omstandigheden zoals een mens tweebeinig lopen, op welke manier zij hun vingers gebruiken bij het schillen van grapefruits. Men kon zien hoe een ovulerend wijfje (te herkennen aan haar ovulatiezwelling) zich voor copulatie

Chimpansee in actie tegen een opgezette vijand.

herhaalde malen presenteerde bij verschillende mannen. Inderdaad bij chimpansees bestaat er geen vaste band tussen man en vrouw.

Bijzonder boeiend waren de passages in de film waar chimpansees stokken hanteerden (werktuiggebruik) tegenover een opgezette luipaard. De stokken werden niet op de eerste plaats gebruikt om de potentiële roofvijand te doden, maar veeleer om door imponeren de panter te verjagen. Spreker vergeleek dit gedrag met het „mobbing” van zangvogels tegenover een roofvogel.

Dr. Th. Postmes, voorzitter van de Interlimburgse Biologen Vereniging, leidde de discussie.

Hierbij kwamen diverse punten ter sprake, zoals de dagindeling, de verzorging der jongen, agressie van mannelijke apen tegenover negervrouwen, sexuele „voorlichting” door de ape-moeder aan haar kinderen, houding tegenover ziekte en dood en andere onderwerpen.

Onder de aanwezigen waren enkele biologen die een half jaar geleden in Oost Afrika kennis maakten met Jane Goodall en haar werk, hetgeen de discussie een geanimeerd verloop gaf.

Het liep al tegen elf uur toen Dr. Postmes met 'n enthousiast dankwoord aan de heer van Orshoven de vergadering besloot.

EXCURSIE NAAR BOMAL

Deze excursie had plaats op zaterdag 30 mei onder leiding van Dr. Dijkstra, de heer Leyssen en ondergetekende.

Na het aanvankelijk vrij matige aantal opgevaren voor deze excursie, was er bij het vertrek gelukkig toch een ruime belangstelling, \pm 50 deelnemers.

Het weer was bij het vertrek wat somber met nu en dan motregen. Gelukkig klaarde het op en brak zelfs de zon door voordat het startpunt van de wandeling bereikt was. Het weer gedurende de verdere dag, evenals de waarnemingen op het gebied van planten en vogels maakten dat alle thuisblijvers groot ongelijk hadden niet aan deze excursie te hebben deelgenomen, die ons door een zeer fraai landschap voerde.

In het schilderachtige plaatsje Bomal stonden op een oude kerkmuur vele varensoorten; aan de voet groeiden diverse exemplaren van de grote smeewortel.

Op de kalkrijke grashellingen groeiden o.a.: Paardenhoeftklaver (*Hippocrepis comosa*), Rozenkransje (*Antennaria dioica*), Bergnacht orchis (*Platanthera chlorantha*), Aangebrande orchis (*Orchis ustulata*), Poppen orchis (*Aceras anthropophorum*), Vliegen orchis (*Orchis insectifera*), Mannetjes orchis (*Orchis mascula*).

In het bos was een zeer gevarieerde en rijke plantengroei, we vermelden hiervan:

De vogelnest orchis (*Neottia nidus-avis*), Kever orchis (*Listera ovata*), zeer fraaie exemplaren van Salomonszegel (*Polygonatum officinale*) en veelbloemige salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*), Eenbes (*Paris quadrifolia*), Peperboompje (*Daphne mezereum*), Engbloem (*Cynanchum vincetoxicum*), Witte rapunsel (*Phyteuma spicatum*).

Opmerkelijk was een koninginpage met een misvormde antenne. Het dier kon zich niet oriënteren noch zich in de lucht houden.

De heer Bult signaleerde 7 buizerden (of wespendienven?).

Tot slot is nog vermeldenswaard dat er vrij veel soorten gallen werden gevonden. We noemden: aardappelgal op eik, (door *Andricus inflator* HTG), Ananasgal op eik (door *Andricus gemmae* L.), Kegelgalletjes op beukenblad (door *Mikiola fagi* HTG), Esdoornblad met enorm veel uiterst kleine galletjes, vermoedelijk van *Phytoptus aceris* K.L.T.B.

C. van Geel.

DE GROOTE PEEL
als pleisterplaats voor
kraanvogels

door M. H. van Deursen
reservaatbewaker
STAATSBOSBEHEER, Ospel

Van alle rust- en pleisterplaatsen voor kraanvogels is het Staatsnatuurreservaat „De Groote Peel” één der belangrijkste van Nederland en naar sommige ornithologen beweren zelfs van West-Europa.

Van half oktober tot half november trekken deze machtige vogels van hun broedplaatsen in Noord-Europa naar winterkwartieren in Zuid-Europa en Noord-Afrika. In de peel valt de hoofdtrek in de laatste week van oktober.

Voor elke vogelliefhebber is het telkens weer iets onvergetelijks om van een hoog punt af of zomaar ergens op de grond de trek van deze vogels te kunnen observeren. Voor mij als reservaatbewaker van dit terrein is het ieder jaar weer een belevenis na dagenlang uitkijken eindelijk de kraanvogels weer te zien komen.

Grote troepen soms wel van enkele honderden vogels komen dan in formatie en in lange slierten uit noord-oostelijke richting het peelgebied binnenvliegen, gewoonlijk in de late namiddag, volgens de Zweedse vogelkenner Bengt Berg „Een levend snoer van paalen”.

Meestal worden ze eerder gehoord dan gezien. Het „kroee kroee” geluid is namelijk met oostenwind soms enkele kilometers ver te horen. Op grote afstand vliegen ze in V-formatie. Hoe meer ze de peel naderen hoe groter de opwinding onder de vogels wordt. Wanneer ze dan tenslotte de peel onder zich krijgen verandert de formatie en beginnen ze te dwarrelen, waarbij ze zich laten vallen tot soms enkele meters boven de grond. De waarnemer krijgt dan de indruk dat de vogels blij zijn na lange afwezigheid en na de lange dagvlucht hun pleisterplaats weer terug te hebben gevonden.

Het piepen van de jonge vogels en het geruis van de krachtige vleugels is duidelijk te horen. Ze vliegen laag en langzaam en dwarrelen door elkaar, zoekend naar een open vlakke om een goede rustplaats te vinden. Soms vliegen de vogels reeds zo laag dat hun poten de grond

raken maar vertrouwen de omgeving dan nog niet voldoende en cirkelen nog enkele malen rond voordat ze definitief neerstrijken.

Spoedig wordt alles rustig. Alleen het piepen van de jonge vogels is soms nog te horen.

Zodra het 's morgens licht wordt komt er leven op de rustplaats. De ene groep na de andere vliegt op om in de directe omgeving weer neer te strijken, het liefst op geploegde of pas met winterrogge bezaaide gronden. Ik merkte op dat in de laatste tien jaren van zesentwintig pleisterende of fouragerende troepen er vierentwintig op rogge-akkers of op pasgeploegde akkers aanwezig waren, terwijl er slechts twee op een weiland stonden.

Het is een blijde verrassing om 's morgens vroeg bij een terreinbezoek op een troep kraanvogels te stoten. Als ze alle met hun snavels in de grond wroeten en alleen hun brede ruggen te zien zijn, krijgt de toeschouwer op het eerste gezicht de indruk met een kudde schapen te doen te hebben. Bij goed toezien kan duidelijk het aantal jongen worden onderscheiden. Deze zijn namelijk donkerder van kleur en iets kleiner. Meestal staan de dieren in families bij elkaar. (zie de foto's van de heer Th. Mulder). Vaak lopen de jongen achter de ouden aan. Soms bedelen ze om voedsel.

Over de aard van het voedsel is bij de plaatselijke bevolking weinig bekend. De vogels werken regelmatig met hun snavels in de grond en maken daarbij soms maaiende en houwende bewegingen, zodat de kluiten aarde in het rond vliegen. Ook worden opvallende voorwerpen zoals stenen, botten of blikwerk grondig met de snavel bewerkt. Deze blijken daardoor later vol krassen en deuken te zitten.

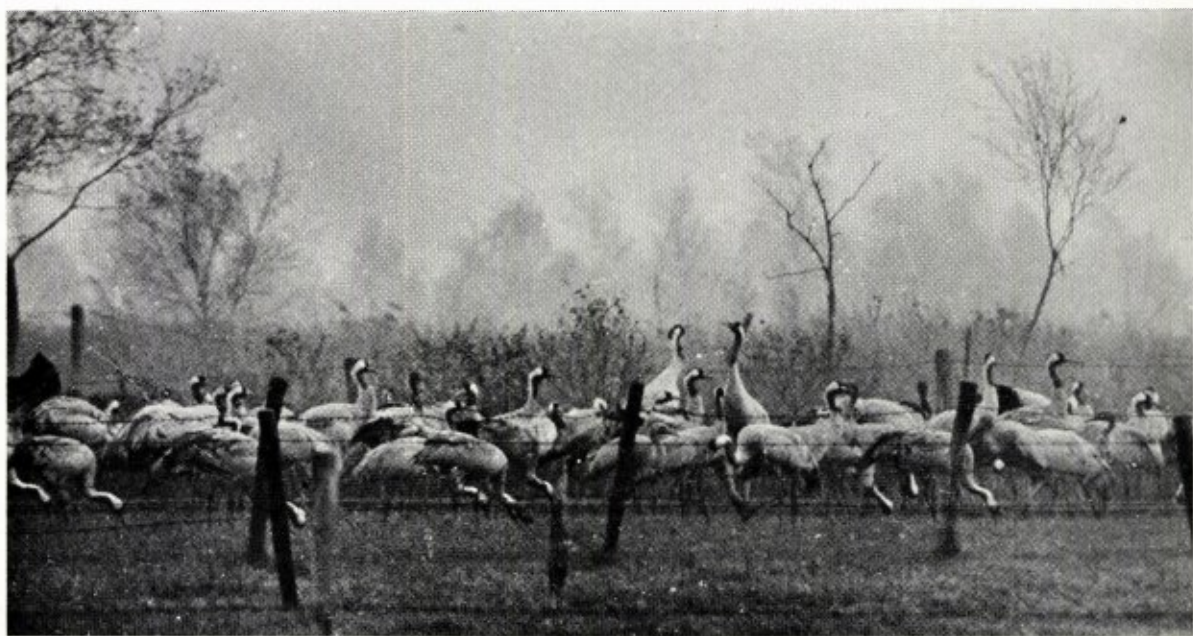
Roggeakkers, die enkele uren door zo'n troep kraanvogels zijn bezocht, zijn dikwijls geheel omgewerkt of losgewoeld. Merkwaa-digerwijs blijkt later, dat aan het jonge gewas geen enkele schade is toegebracht! Waarschijnlijk zoeken ze naar insecten of wormen.

Volgens door J. de Haan uit Weert bestudeerde literatuur („Christalé”) eten ze dierlijk voedsel, zoals wormen, engerlingen en andere schadelijke insecten die aan wortels van planten knagen, verder alle soorten bessen en soms ook mais. De Haan nam zelf meermalen waar dat ze de grond geheel omwoelden, zoals hierboven reeds beschreven is.

Het is een blijde verrassing op een troep kraanvogels te stoten.

Foto: Th. Mulder.

Pleisterende kraanvogels aan de rand van „De Groote Peel”. In deze troep staan tenminste 7 jonge vogels.
Foto: Th. Mulder.

Uit hun gedrag blijkt dat de vogels erg waakzaam zijn. Gewoonlijk staan enkelen met gestrekte halzen recht op (volgens de Lappen zijn ze dan zo groot als een mens) zodat ze op wachtposten lijken, die bij het geringste onraad alarm kunnen slaan. Is dit het geval dan steken ze alle halzen recht omhoog en gaan met enkele forse slagen en veel lawaai op de wieden, waarvoor ze een paar grote passen maken om beter van de grond los te komen.

Ze vliegen dan vaak naar een andere akker maar als de trekdrift groot is vliegen ze weg, meestal in Zuidwestelijke richting.

Het is interessant het wegvliegen van grote troepen kraanvogels te observeren. Na enkele honderden meters begint zich een V-formatie te ontwikkelen. Aanvankelijk wordt vooraan nog volop gedrongen en gewisseld van kopman of trekker. Na enkele minuten hebben ze hun hoogte bereikt en is de formatie gevormd.

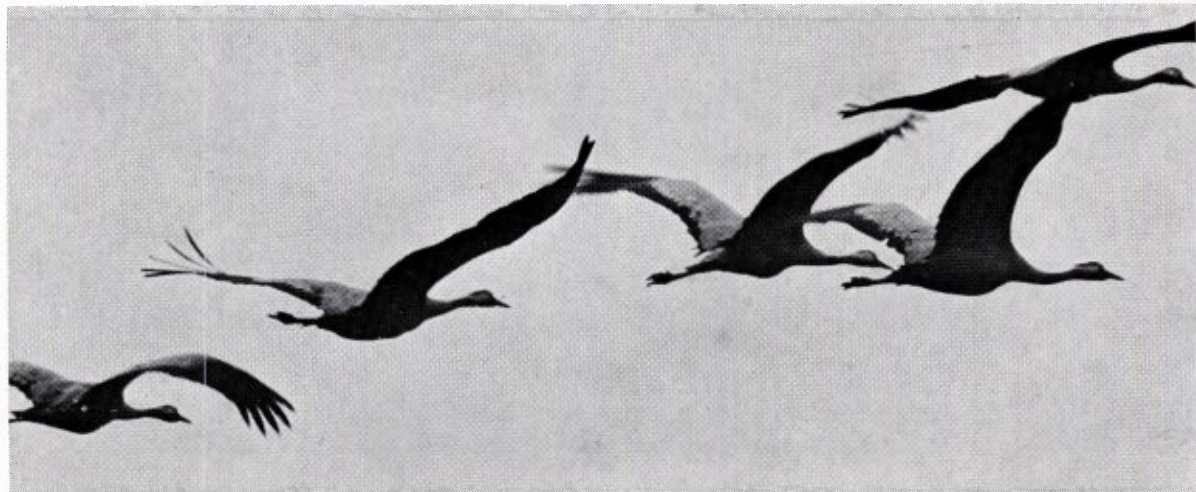
Het „Kroee Kroee” geluid is daarna nog lang te horen. De Limburgse volksnaam „kroene-kranen” is aan dit geluid ontleend. Ook zijn enkele plaatsnamen aan de vogels ontleend zoals b.v. de buurtschap „De Kraan” in de gemeente Nederweert (L) en „Kranendonk” in Noord-Brabant.

Het keltische woord voor deze vogel is garanu, waarin de wortel „gar” voorkomt dat schreeuwen betekent.

Voor allerlei interessante biologische gegevens en waarnemingen over voor- en najaars-trek elders in de provincie Limburg zij verwezen naar P. A. Hens, Avifauna van de Nederlandse provincie Limburg, 2e herziene druk, (Publ. N.H.G. in Limburg, Reeks XV, 1964/65).

Hieronder laat ik enige overzichten volgen van trekgegevens uit de periode 1959-1969: trekdata in voor- en najaar, waarnemingen, waarbij duidelijk oude en jonge vogels afzonderlijk konden worden geteld; tenslotte worden twee tabellen met trekrichtingen in voor- en najaar afgedrukt.

jaar van waarneming	Aantal trekdagen		Eerste en laatste trekdata			
	voorjr.	naja.	voorjaar		najaar	
			eerste	laatste	eerste	laatste
1959	—	4	—	—	11.10	7.11
1960	1	2	29.3	—	5.10	—
1961	—	8	—	—	9.10	4.11
1962	—	2	—	—	21.10	7.11
1963	—	8	—	—	19.10	3.11
1964	1	7	14.3	—	4.10	29.10
1965	2	3	11.3	12.3	21.10	9.11
1966	—	14	—	—	12.10	26.10
1967	—	7	—	—	18.10	8.11
1968	—	13	—	—	14.10	5.11
1969	2	5	28.3	8.4	15.10	22.11

... een belevens als na dagenlang uitkijken de kraanvogels eindelijk weer komen.

Foto: Th. Mulder.

Waarnemingen waarbij de oude en jonge vogels duidelijk afzonderlijk waren te tellen.

1961	totaal	55	vogels, waarvan	4	jongen
1961	"	14	"	3	"
1963	"	25	"	4	"
1966	"	49	"	9	"
1966	"	51	"	5	"
1966	"	98	"	11	"
1966	"	47	"	7	"
1966	"	4	"	2	"
1967	"	56	"	4	"

Trekrichtingen in het najaar:

Van 54 vluchten vlogen

26 groepen in zuid-westelijke richtingen

13 groepen in zuidelijke richting

8 groepen in westelijke richting

3 groepen in zuid-zuid-westelijke richting

3 groepen in zuid-oostelijke richting

1 groep in noord-westelijke richting

Trekrichtingen in het voorjaar:

Van de 8 vluchten vlogen

3 groepen in noord-oostelijke richting

3 groepen in noordelijke richting

2 groepen in oostelijke richting

Bovendien werd enkele malen opgemerkt dat troepen kraanvogels boven de peil van vlieg-richting veranderden.

De aantallen in één troep variëren van enkele tientallen tot dikwijls enkele honderden.

Kleine troepen verblijven af en toe enkele dagen in de omgeving, in het bijzonder ouden met een of twee jongen. Dergelijke kleine troepen zijn veel gemakkelijker te benaderen en te bekijken dan grote, en zeker wanneer dit van een auto uit geschiedt en de portieren van de wagen gesloten blijven.

De belangstelling die voor de kraanvogels bestaat neemt jaarlijks toe.

Door een té grote toeloop van belangstelling worden vaak onbewust vluchten vermoeide en hongerige kraanvogels opgejaagd en verstoord.

Om de rust op de pleisterplaatsen te behouden zullen in de toekomst meer beschermende maatregelen getroffen moeten worden. Gedacht zou kunnen worden om bepaalde delen van de peil gedurende de laatste weken van oktober en de eerste week van november voor het publiek af te sluiten.

OPNIEUW EEN FOSSIEL MENSELIJK DIJBEEN OPGE BAGGERD TE BEEGDEN

door

D. P. ERDBRINK ¹⁾ en J. TACOMA ²⁾

Algemeen

Wat de vondstomstandigheden van het hier te beschrijven stuk betreft, kan slechts worden vermeld, dat deze niet afwijken van die der door ons in 1966 en 1968 beschreven vondsten. Als ouderdom kan voorlopig, zolang geen absolute ouderdomsbepaling gemaakt kan worden, slechts als schatting worden aangegeven dat het bot evengoed uit het bovenste Pleistoceen als uit het onderste Holoceen kan stammen uit de afzettingen in de uiterwaarden van de Maas bij Beegden, waar het werd opgebaggerd even vóórdat het Rijksmuseum voor Geologie en Mineralogie te Leiden het stuk op 10 december 1968 in handen kreeg.

Dank zij de welwillende medewerking van Dr. K. P. Oakley en Miss Th. Molleson van het sub-department of Anthropology, dept. of Palaeontology, van het British Museum (Natural History) te Londen, werd een monster van dit femurfragment op zijn stikstofgehalte onderzocht. Dit bleek 3,53% te bedragen, een percentage dat niet sterk afwijkt van dat der in de naaste toekomst nog door ons te beschrijven acht schedels en schedelfragmenten, die te Beegden zijn opgebaggerd. Het mag wellicht als bekend worden verondersteld, dat Oakley deze stikstofbepalingsmethode toepast als een ruwe indicatie voor het relatief qua ouderdom wel of niet vergelijkbaar zijn van fossielen uit ongeveer gelijksoortige afzettingen (Oakley, 1964, p. 3). In dit geval kan dan ook wel worden aangenomen, dat het femurfragment en de nog te beschrijven schedels (3,88% - 4,43% N) zowat even oud zijn. Wij stellen voor, het hieronder beschreven stuk fossiel dijbeen voortaan aan te duiden als „Beegden 13”, daar Beegden 5 tot en met 12 dan de nog te beschrijven schedels zijn.

Onze dank gaat uit naar de Directeur en naar de Conservator van de afdeling Paleontologie

¹⁾ Zoölogisch Laboratorium der Rijksuniversit. Utrecht, Janskerkhof 3.

²⁾ Laboratorium voor Medische Anatomie en Embryologie der Rijksuniversiteit Utrecht, Janskerkhof 3A.

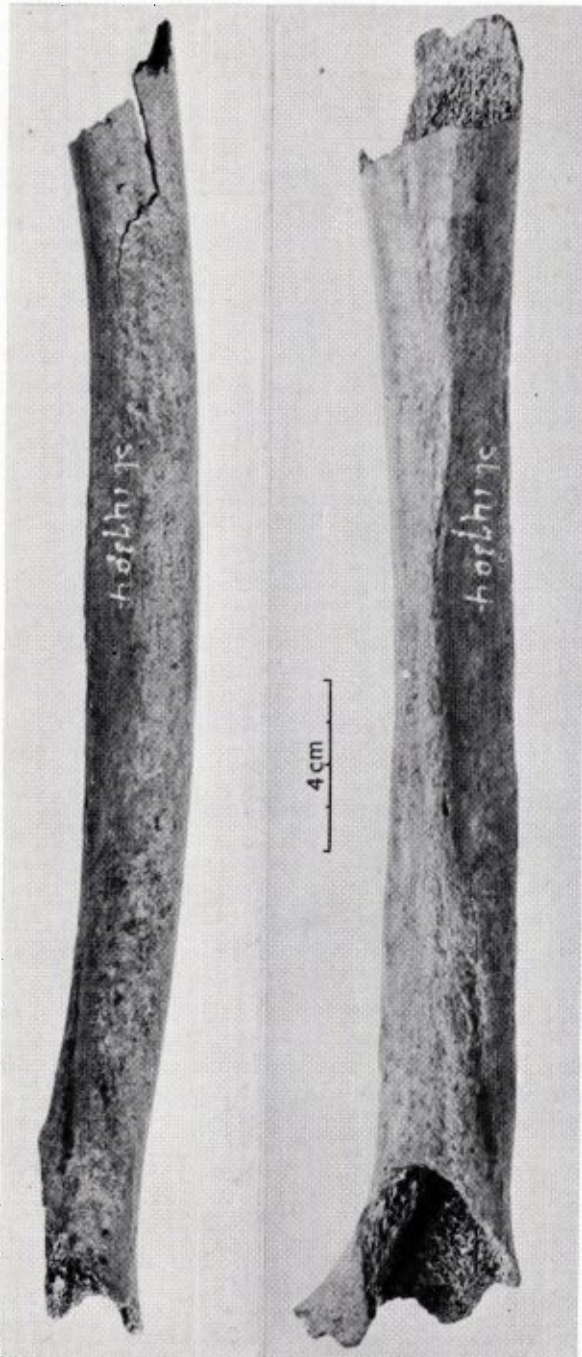

Foto 1.

van het Rijksmuseum voor Geologie en Mineralogie te Leiden, de heren Beets en Kortebout van der Sluys, voor de bereidwilligheid waarmee ook dit stuk uit hun collecties aan ons ter bewerking beschikbaar werd gesteld; evenzeer naar de heer H. Theunissen, de correspondent van genoemd Museum voor de omgeving van Roermond, aan wiens nauwkeurige oplettendheid ook dit stuk niet ontsnapte, waardoor het voor de wetenschap bewaard bleef; en tenslotte, zeker niet in mindere mate, naar de heer H. van Kooten en diens medewerkers van het Zoologisch Laboratorium te Utrecht voor het verzorgen van de fotografische afbeeldingen, en naar de heer A. A. van Horsen van het Laboratorium voor Medische Anatomie en Embryologie te Utrecht voor de vervaardiging van de tekstafbeelding die deze beschrijving compleetert.

Beschrijving

Het te beschrijven specimen, ingeschreven in de collecties van het Rijksmuseum voor Geologie en Mineralogie te Leiden onder het nummer St 147304, bestaat uit de diafyse van een linker menselijk femur. Het heeft een bruin-grijze kleur.

Kop en hals zijn afgebroken langs een onregelmatig breukvlak dat aan de achterzijde door de onderste helft van de trochanter minor gaat. Aan de voorzijde reikt het breukvlak tot ongeveer $4\frac{1}{2}$ cm boven dit niveau. Het laagste deel van de corticalis van het collum is nog aanwezig.

Het onregelmatige distale breukvlak ligt aan de voorzijde boven de condylen; aan de achterzijde gaat het door het planum popliteum.

De breukvlakken zijn van betrekkelijk recente datum en nog niet door transport in of buiten het sediment afgerond. Lateraal is dan ook nog een groot gedeelte der spongiosa aanwezig. Distaal vindt men ook nog resten hiervan tegen de binnenzijde der compacta. Van het distale breukvlak af loopt aan elk der beide zijkanten (zowel mediaal als distaal, doch mediaal het verst) een onregelmatige longitudinale barst omhoog. Waarschijnlijk zijn deze barsten ontstaan als gevolg van ongelijke spanningen binnen het fossiele materiaal der compacta, nadat dit blijvend aan de lucht werd blootgesteld

terwijl het zich daarvoor vrijwel zeker sedert de fossilisatie permanent onder de grondwaterspiegel had bevonden.

Niet waarschijnlijk, maar ook niet volkomen uitgesloten is de mogelijkheid dat de duidelijke kromming van de diafyse naar voren voor een gering deel te niet wordt gedaan door een wat naar voren komen van het voorste deel van de corticalis van de onderste femurhelft. Een fijne longitudinale fissuur vindt men ook in het midden van de voorzijde.

De diafyse is licht naar voren gebogen. Aan de achterzijde vindt men een duidelijke en stevige linea aspera; deze verbreedt zich aan boven- en onderzijde. Afzonderlijke labia zijn alleen aan de onderzijde te zien.

Enkele centimeters boven het midden ligt een klein foramen nutricium.

Aan de laterale bovenzijde ligt een duidelijk ontwikkelde tuberositas glutealis (= crista hypotrochanterica volgens Martin/Saller 1959 II, p. 1093). Lateraal ervan treft men een duidelijke groeve aan (= fossa hypotrochanterica, Martin/Saller, *ibid*). Aan de bovenzijde is de crista verbreed tot een vlakke trochanter tertius.

Maten en indices

Totale lengte van het fragment: ongeveer 32 cm.
Sagittale doorsnede van het midden der diafyse (Martin 6): 27 mm.

Transverse doorsnede van het midden der diafyse (Martin 7): 29 mm.

Index pilastricus ($\frac{6}{7}$) = 93,10.

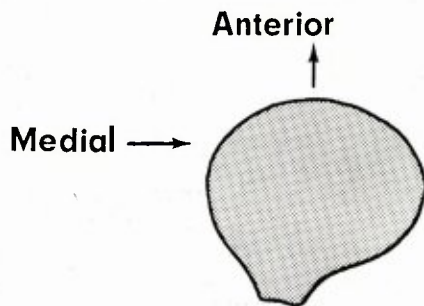

Fig. 1.

De collo-diafysaire hoek is niet meer te bepalen. Ook het vaststellen van het geslacht van het individu lijkt ons een te riskante zaak om er aan te beginnen. Als leeftijd van het individu

kan zonder meer worden gesteld, dat dit volwassene is geweest. De totale lengte van het individu is evenmin met zekerheid te bepalen, doch in ieder geval was het geen extreem lange *Homo sapiens*.

Foto 1:

Het linker femur-fragment St 147304 van achteren gezien (links) en van terzijde, aan de buitenkant (rechts).

Figuur 1:

Horizontale doorsnede (ware grootte) ongeveer in het midden van de diafyse, met de perigraaf vervaardigd.

Literatuur

Martin, R. und Saller, K. — 1959 — Lehrbuch der Anthropologie in systematischer Darstellung. Begr. v. R. Martin, 3. Aufl. (umgearb. u. erw. v. K. Saller). II. Stuttgart.

Oakley, K. P. — 1964 — Frameworks for Dating Fossil Man, London.

Summary

A short description is given of a fossil diaphysis of a human femur of the left side, found during dredging operations along the Meuse near Beegden some time prior to December 10, 1968, when it was obtained for the Rijksmuseum voor Geologie en Mineralogie at Leiden by Mr. H. Theunissen. It is inscribed in the collections of this Museum under the number St 147304. The age of the specimen may be either lowermost Holocene or uppermost Pleistocene. An analysis of the nitrogen contents has been made at our request through the kind intermediary of Dr. K. P. Oakley and Miss Theya Molleson of the British Museum (Natural History), to whom our thanks are due. The result of this analysis, N = 3.53%, is in accordance with the results obtained from eight fossil human skulls or skull fragments from the same locality (Beegden 5 - 12), in which N varied from 3.88% to 4.43%. These finds are still being studied; their description will appear in the near future. It is suggested that the femur fragment which is presently described shall be known as Beegden 13; there is no doubt about its ascription to *Homo sapiens*. It must have been a short but fully adult individual; with very great hesitation it might be suggested that it has belonged to the male sex.

OFFICIËLE OPENING
van het Natuurwetenschappelijk veldstation
te Cadier en Keer, op 18 april 1970

Eindelijk is hiermee een der eerste en oudste wensen van de Belgisch-Nederlandse Wetenschappelijke Commissie ter bescherming van de Sint-Pietersberg in vervulling gegaan!

Reeds vrijwel vanaf de oprichting dezer Pietersberg-commissie, op 8 november 1947 te Luik, stond de oprichting van een biologisch station op de Pietersberg haar voor ogen.

De eerste keer kwam dit plan ter sprake in 1949 toen het kasteel Caestert, gelegen op het belgisch gedeelte van de Sint-Pietersberg namens de C.B.R. (Cimenteries et Briquetteries Reunies) in openbare verkoop ging. De — korthedshalve genoemde — Pietersbergcommissie, stuurde op 30 januari 1950 een verzoekschrift aan de gouverneur van belgisch Limburg en somde een groot aantal redenen op die de provinciale aankoop van Caestert wenselijk maakte; als laatste punt voerde ze aan:

„La reconnaissance et la joie des naturalistes seraient grandes si une petite partie du bâtiment pouvait leur être réservée, en vue d'y étaler une station scientifique”.

Ondanks de slechte afloop bleef het Caestertplan in de belangstelling staan: in 1952 claimt een der oprichters van de Pietersbergcommissie, prof. Monoyer van de universiteit van Luik, in het kasteel een 5-tal appartementen om er 'n laboratorium te vestigen. Tegenwerking van de hotelier die inmiddels het gebouw en het park exploiteert, deed ook dit plan sneuvelen. Doch de interesse resulteerde in een 2-tal door de Commissie uitgegeven brochures, die de betekenis van dit nog ongerepte stuk Pietersberg belichtte (brochures nr. 2 en 3).

De nederlandse belangstelling voor Caestert dateert uit het begin der vijftiger jaren, toen het Zoölogisch Laboratorium van de Rijksuniversiteit te Utrecht dit gebied bij uitstek geschikt vond voor verdere exploratie. De resultaten van ruim tien jaar wetenschappelijk onderzoek tijdens excursies en studieweken werden vastgelegd in de brochures nr. 8 en 9, (1964 en 1968) geschreven door Dr. J. W. Sluiter en Dr. P. F. van Heerdt, die vanwege hun deskundigheid en specialisme inmiddels tot de

Pietersbergcommissie waren toegetreden.

In deze jaren deed zich de behoefte aan een veldlaboratorium vooral voor studenten uit Nederland steeds meer gevoelen, en daarom gingen allereerst de gedachten uit naar 'n noodgebouw op het terrein van Caestert.

Toen na het faillissement van het horecabedrijf in 1967/68 zich de gelegenheid voordeed om in het kasteel zelf een laboratorium te vestigen, werd deze gelegenheid met beide handen aangegrepen.

Met bekwame spoed werd het plan nader uitgewerkt; het bleek realiseerbaar dank zij een vorstelijk subsidie van de Edmond Hustinx Stichting; de voorzitter dezer stichting, de heer Edmond Hustinx schreef op 19 juli 1968: „het is mij een groot genoegen dat ik door deze daad een klein steentje mag bijdragen aan de bescherming van het resterende gedeelte van de Sint Pietersberg”

De inmiddels op 14 juni 1968 koninklijk goedgekeurde Nederlands-Belgische Wetenschappelijke Commissie van de Sint Pietersberg kon met de Belgisch-Nederlandse zustervereniging (vereniging zonder winstgevend doel, 18 nov. 1968) het voorlopig huurcontract ondertekenen op 20 oktober 1968.

Mediis in rebus werd echter aan de voorbereiding een halt toegeroepen; de verbreding van het Albertkanaal door afgraving van 'n flinke strook van de Sint Pietersberg kon ook voor het Caestertgebied onvoorziene consequenties hebben.

In de loop van 1969 werden diverse pogingen ondernomen om elders op de Sint Pietersberg, hetzij in Nederland, hetzij in België, een nieuw onderdak te vinden; allengs werd het duidelijk dat het areaal zou moeten worden uitgebreid.

Half december 1969 werd dan ook besloten om voor 3 jaren een vleugel van een kloostercomplex te Cadier en Keer, aan de overzijde van het Maasdal te huren; als excursiebasis is dit veldstation gemakkelijk bereikbaar, bovendien is het gunstig gelegen in het limburgs krijt- en lössgebied.

De ombouw van het project Caestert tot het natuurwetenschappelijk veldstation Cadier en Keer bracht onvoorziene uitgaven met zich mee en eiste een veranderde opzet; namens de C.B.R. werd in dezen royale steun ontvangen van de Enci.

Van belgische zijde liet men zich ook niet onbetuigd: de Antwerpse Dierentuin maakte een mooi bedrag over voor de exploitatie van het veldstation. Het stemt tot grote dankbaarheid dat de drie genoemde subsidienten zich bereid verklaarden de eerste 3 jaren hun bijdragen te continueren.

Nadat er in de eerste maanden van 1970 het nodige werk verzet was, waarbij het personeel van het Natuurhistorisch Museum zich zeer verdienstelijk maakte, brak dan op 18 april i.l. de dag van de feestelijke opening aan.

Zowel de nederlandse als de belgische ministers van Onderwijs, de excellenties Veringa en Vermeylen waren in Cadier en Keer aanwezig; ook de commissaris van de Koningin, mr. dr. Ch. van Rooy en de burgemeester van Maastricht, mr. A. Baeten gaven blijk van belangstelling.

Een groot aantal genodigden uit binnen- en buitenland vulde de aula, die voor deze gele-

genheid door de kloosteroverheid ter beschikking was gesteld.

Burgemeester Baeten (links) naast de heer Edm. Hustinx, die het veldstation financieel van de grond bracht.
Foto: Jan van Eyk.

De nederlandse minister van onderwijs, dr. G. H. Veringa (rechts) met zijn belgische ambtgenoot minister P. Vermeylen.
Foto: Jan van Eyk.

Helaas was de voorzitter van de Pietersbergcommissie, dr. P. Maréchal uit Luik wegens ziekte verhinderd aanwezig te zijn; het welkomstwoord werd uitgesproken door de waarnemend voorzitter dr. M. Bussels uit Hasselt.

„De betekenis van het kalk-loess-gebied en het terrassenlandschap van Zuidlimburg en omgeving”, werd belicht door de volgende sprekers:

prof. dr. J. I. S. Zonneveld, Rijks-Universiteit te Utrecht; dr. J. Lawalrée, Jardin Botanique Royal te Brussel en drs. R. Berten, docent biologie te Hasselt; en J. W. Sluiter, Rijks-Universiteit te Utrecht.

Vervolgens sprak dr. D. G. Montagne over de inrichting en exploitatie van het veldstation, (zie ook Natuurhistorisch Maandblad, nr. 2 van deze jaargang, blz. 27). Hij besloot zijn inleiding als volgt:

„Dat de oprichting van ons nieuwe instituut juist in 1970 valt moet wel als een gelukkige samenloop van omstandigheden gezien worden. Immers het is dit jaar 1970, dat door het Comité van Ministers van de Raad van Europa te Straatsburg is uitgeroepen als het Europese Natuurbeschermingsjaar, afgekort „N-70”. In

Na afloop van de openingsplechtigheid volgt een rondgang van de autoriteiten door het laboratorium.
Foto Limburgs Dagblad.

dit jaar start de grote, gezamenlijke actie van alle west-europese landen vóór de bescherming en het behoud van ons levensmilieu; de actie tégen de bodemvergiftiging, de water- en luchtvervuiling en de angstaanjagende verarming en nivellering van onze schaarse resten natuur.

Nog nooit tevoren is zo duidelijk de betekenis onderkend van controle op het menselijk doen en laten in en ten opzichte van de natuur. Goede controle en juist beheer van bodem, water en lucht is voor onze snel groeiende samenleving onontbeerlijk. Maar dat kan slechts plaats vinden op basis van feitelijke kennis, d.w.z. door studie en onderzoek. Als oprichters hopen wij, dat dit Natuurwetenschappelijk Veldstation in de komende jaren een steeds groeiende functie zal kunnen vervullen bij de opleiding van jonge wetenschapsmensen en daardoor zal kunnen bijdragen aan de dit jaar

begonnen acties tot behoud van ons levensmilieu".

Dan spreekt dr. G. H. Veringa zijn openingsrede uit, die vanwege de belangrijke visie op de samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van Universitair onderwijs in zijn geheel geciteerd zal worden:

Dames en Heren,

Het is mij een groot genoegen om voor de tweede maal in enkele weken wederom in Zuid-Limburg te vertoeven.

Enige weken geleden installeerde ik in Maastricht de Commissie Voorbereiding Medische Faculteit Maastricht. Door deze installatie werd een nadere vorm gegeven aan het besluit van de regering te Maastricht een rijksuniversiteit te vestigen, waartoe de oprichting van een

Medische Faculteit een eerste stap is.

Vanmiddag ben ik in uw midden om de opening te verrichten van een natuurwetenschappelijk veldstation. Wellicht zal dit veldstation een stimulerende functie kunnen vervullen bij het natuurwetenschappelijk onderzoek in uw regio. Dit veldstation kan gelegenheid bieden tot het houden van excursies, veldcursussen en veld-onderzoek door biologen, geologen, geografen en bodemdeskundigen uit België en Nederland. Voor deze studie-disciplines biedt het kalk- en lössgebied van deze omgeving, naar de mening van velen, een unieke gelegenheid tot het verrichten van wetenschappelijk onderzoek.

Tevens beoogt dit veldstation een contactpunt te zijn van internationale wetenschappelijke samenwerking. Ik wil daarom graag een enkele opmerking maken over de internationale wetenschappelijke samenwerking en in het bijzonder over de Belgisch-Nederlandse samenwerking op wetenschappelijk gebied. In dit verband verheugt het mij dan ook bijzonder dat zoveel bestuurders van gemeenten en provincies uit beide landen, wetenschappelijke onderzoekers uit België en Nederland, leden van de commissie voorbereiding medische faculteit Maastricht en in het bijzonder U, collega Vermeulen, hier vanmiddag aanwezig zijn.

Wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek houden niet op bij de landsgrenzen, integendeel. Naar het zich laat aanzien zullen in de toekomst de contacten op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek tussen de landen, met name die van West-Europa, steeds intensiever worden. Dit is een verheugende ontwikkeling en bij diverse gelegenheden heb ik dan ook verklaard een warm voorstander te zijn van internationale wetenschappelijke samenwerking. Voor een nadere concretisering van dit streven wijs ik nog eens op de eerstvolgende conferentie van Europese ministers van onderwijs. Op deze conferentie, die in het voorjaar van 1971 in België zal worden gehouden, zal de uitwisseling van studenten en leden van de wetenschappelijke staf tussen de universiteiten en hogescholen een van de voornaamste punten van overleg zijn.

Eveneens ben ik een groot voorstander van nauwe samenwerking tussen België en Nederland, met name op het gebied van het univer-

sitaire onderwijs en -onderzoek. Tot mijn genoegen heb ik van Belgische zijde blijken van dezelfde gezindheid mogen ervaren.

Diverse vormen van samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek zijn denkbaar. Deze samenwerking kan vooral bestaan uit contacten tussen studenten en leden van de wetenschappelijke staf van de universiteiten en hogescholen van beide landen. Dergelijke contacten kunnen bevruchtend werken op de wetenschapsbeoefening in beide landen en dienen derhalve gestimuleerd te worden.

Een veel verdergaande vorm van Belgisch-Nederlandse inter-universitaire samenwerking is het streven van sommigen naar een samengaan in enigerlei vorm van de Medische Faculteit, later Rijksuniversiteit, te Maastricht en het Hoger Handelsinstituut te Hasselt. Er wordt in dit verband zelfs al gedacht aan een inter-Limburgse universiteit.

Dames en Heren, ik wil toch ook op deze feestelijke dag niet nalaten enige opmerkingen te maken over dit streven naar een inter-Limburgse universiteit.

Laat ik vooropstellen dat ik begrip en waardering kan opbrengen voor deze gedachte aan een dergelijke Belgisch-Nederlandse universiteit. Dit neemt echter niet weg dat wij onze ogen niet mogen sluiten voor een groot aantal reële, praktische bezwaren, die de realisering van dit streven naar een inter-Limburgse universiteit vooralsnog in de weg kunnen staan.

In dit verband wil ik in de eerste plaats wijzen op een aantal problemen van onderwijskundige aard. Wij mogen niet vergeten dat het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs in België en Nederland niet op dezelfde wijze geregeld zijn. Hieruit vloeien problemen voort met betrekking tot de toelating tot en de inrichting van het onderwijs aan een dergelijke inter-Limburgse universiteit. Voorts heeft het tertiaire onderwijs in beide landen zijn eigen, door de historie bepaalde, structuur. Bovendien staat juist nu deze structuur van het wetenschappelijk onderwijs in het middelpunt van de belangstelling bij de discussies over de herstructurering van het wetenschappelijk onderwijs en het daarmee samenhangende probleem van de studieduurverkorting.

Voorts zijn aan de realisering van een inter-

Limburgse universiteit vele problemen van juridische aard verbonden. Ik denk hierbij met name aan de vraag welke wettelijke regelingen van kracht zullen zijn voor een dergelijke universiteit. Zou de rechtsbasis voor zo'n gemeenschappelijke universiteit niet in een afzonderlijk, omvangrijk, verdrag gevonden moeten worden.

En tenslotte, dames en heren, vraag ik mij af hoe de financiering van deze eventuele inter-Limburgse universiteit geregeld moet worden. Wordt deze gezamenlijk door België en Nederland betaald? En zo ja, volgens welke verdeelsleutel en op welke gronden berust deze verdeelsleutel?

Dit zijn slechts enkele van de problemen op onderwijskundig, juridisch en financieel gebied, die bij de bespreking van dit vraagstuk naar voren komen. Het is dan ook bijzonder moeilijk reeds thans aan te geven, hoe, op welke wijze en in welke vorm, de wederzijdse bereidheid tot universitaire samenwerking in de beide Limburgen ook gerealiseerd zal kunnen worden. Nadat de commissie van voorbereiding van de achtste medische faculteit te Maastricht advies zal hebben uitgebracht over het tijdstip van functionering van die faculteit en in concreto voortgang is geboekt met de plannen tot vormgeving van de universiteit, moet daarop nader worden ingegaan. Het vraagstuk van de universitaire samenwerking tussen België en Nederland blijft echter onverminderd mijn aandacht behouden. En juist vanwege mijn belangstelling voor landsgrenzen overschrijdende en overkoepelende vormen van samenwerking is te verklaren dat ik er warm voorstander van ben niet te wachten tot over alle aspecten overeenstemming is bereikt, vooraleer de structuren worden geschapen die aan die samenwerking op een later tijdstip concreet gestalte kunnen geven. Wij moeten in beide landen voortgaan met het treffen van concrete voorbereidingen, wij moeten tezelfdertijd nauw contact onderhouden om niet later tot de conclusie te komen dat wij kansen op reële samenwerkingsverbanden hebben laten voorbijgaan. In concreto, wij moeten niet op de ander wachten, maar moeten wel onze blik bij alles wat wij doen, richten op de toekomst. Op die wijze bereiken wij, wat wij willen, eerder, wellicht veel eerder, dan wanneer eerste palen en eerste

stenen slechts willen staan en liggen op de basis van hecht doortimmerde juridische formuleringen.

Dames en heren, ik heb met u een kleine excursie mogen houden door het Limburgse land en daarbij Maastricht en Hasselt aangedaan. Ook ik heb vanmiddag enig veldonderzoek verricht, veldonderzoek dat gericht was op de vormen van samenwerking tussen België en Nederland op het gebied van het wetenschappelijk onderwijs en -onderzoek.

Terugkerend van deze excursie naar dit station, spreek ik de hoop uit dat van hieruit vele veldtochten zullen worden gehouden, veldtochten waarbij het overschrijden van landsgrenzen zo veelvuldig zal geschieden dat geen minister ooit meer hoeft te spreken over het thema van internationale wetenschappelijke samenwerking!

In deze geest verklaar ik het veldstation gaarne voor geopend.

De wnd. voorzitter dankte de minister voor zijn belangrijke rede en bood hem en zijn ambtsgeenoot elk een presse-papier aan van limburgse bodem:

Aan minister Veringa, een gepolijst stukje autochtoon Limburg, nl. een vuursteen met o.a. verkieselde kalksponzen, afkomstig uit een van de vele vuursteenhoudende kalkgroeven van deze streek.

Aan minster Vermeylen, een bewijsstuk dat dit deel van Nederlands Limburg mede uit Belgisch materiaal is opgebouwd, nl. een ten dele gepolijst element uit de hier aanwezige fluviatiele grinden, door de Maas vanuit het Ardennenland aangevoerd, het conglomeraat van Burnot.

Na een dankwoord aan alle sprekers werd de plechtigheid besloten met een rondgang door de zalen van het veldlaboratorium en een feestelijke receptie onder de vrolijke tonen van de plaatselijke harmonie van Cadier en Keer.

W.M.-v.d.G.

Aanvragen voor verblijf te Cadier en Keer te richten aan:
Natuurwetenschappelijk Veldstation,
Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. 04400-14174.

Stichting
**HET
LIMBURGS
LANDSCHAP**

Natuur en Landschap zijn steeds onafscheidelijk verbonden en beider belangen gaan altijd samen. Door bescherming van het landschap wordt ook de planten- en dierenwereld in bescherming genomen. Steunt daarom de Stichting „Het Limburgs Landschap” in haar streven en geeft U op als contribuant aan het secretariaat.

Minimum bijdrage per jaar f 10.— over te maken op postgiro no 103.86.04.

Secretariaat:

**DEKEN v. OPPENSINGEL 23, TEL. 04700-17868
VENLO**

Brand

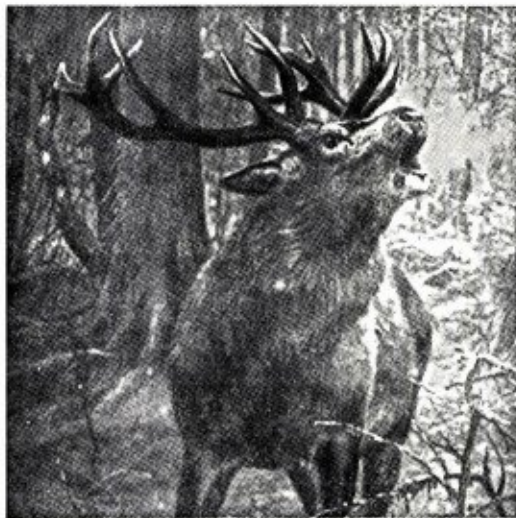

HET BIER WAAR LIMBURG TROTS OP IS

DRUKKERIJ GOFFIN
MAASTRICHT

DRUKKERS VAN DIT BLAD

NIEUWSTRAAT 9 - TEL. 12121

In ons zoölogicum bevinden zich circa 600 opgezette dieren o.a. leeuwen, beren, giraffen, ooievaars, kraanvogels etc., welke wij door geheel Europa verhuren, aan exposities, musea, scholen, universiteiten en winkelbedrijven, waar ze respectievelijk gebruikt worden voor onderwijsdoeleinden en als blikvangers.

Verder hebben wij in voorraad: schedels, skeletten, huiden, geprepareerde zoogdieren, vogels en uitheemse gebruiksvoorwerpen, welke wij ter verkoop aan te bieden hebben.

Bezoekt ons Wereld Dieren Panorama
Zoölogisch Museum
Kloosterweg Valkenburg Tel. 04406-3346
UNIEK IN NEDERLAND

Ministerieel erkend zoölogisch preparateursbedrijf en vellenbereiderij
JAC. BOUTEN (v/h Leo Bouten)

Veegtesstraat 13 (Industrieterrein de Veegtes) Venlo Telefoon (04700) - 1 23 03

VOOR MAASTRICHT
UW HOTEL

* **BEAUMONT** *

STATIONSTRAAT
TELEFOON 04400-16285

HET MAANDBLAD
**BLIJDORP
GELUIDEN**

ZAL OOK U
INTERESSEREN

Het brengt U artikelen over het doen en laten van allerlei exotische dieren zoals dat in een diergaarde van nabij kan worden gadegezien en over uitheemse gewassen in hun omgeving. De kosten bedragen slechts f 2,50 per jaar. Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

STICHTING KONINKLIJKE ROTTERDAMSE DIERGAARDE

Tel.: 282965 Giro: 384741

Bezoekt de toonkamers der

Alle elektrische toestellen, die de huisvrouw het werk kunnen verlichten, zijn aldaar, zonder verplichting tot kopen, in werking te zien.

Zeer ruime sortering wasmachines, wascentrifuges, fornuizen, komforen, stofzuigers, koelkasten, kachels, strijkijzers, enz. enz.

MAASTRICHT, Wolfstraat 20
ROERMOND, Neerstraat 40
VENRAY, Paterstraat 23

ZEER GUNSTIGE
BETALINGSVOORWAARDEN